4341
II

N. Inv. 4341.

1

Wykład Ekonomii politycznej na Uniwersytecie Warszawskim, w czasookresie 1825–1830.*)

1884. Cl. 1139.

*) Jest to wersja krakowska wykładu Józefa Supińskiego z r. 1790; por. rkps Nr. 3398. (A.B. 7. XII. 1932).

dla Biblioteki Uniwersyt. Jagiellońs. ofiaruje

Lewis

Wstęp.

Ekonomica iest nayprzednieyszą częścią Polityki, ale ták ważną umiejętnością że Kraiu, ták niezbędnie potrzebna iest gospodarzowi chcącemu mieć się dobrze, wiadomość gospodarstwa domowego w życiu prywatnym.

Bez tey umiejętności ani dobrym Monarchą, ani biegłym i doskonałym Ministrem, ani zaiętym, czynnym i użytecznym prawodawcą, ani użytecznym dla dobra publicznego Obywatelem być nie podobna.

Król nie Ekonom zapłacić będzie poddanych swoich z Krwawey ich pracy nie myśląc i nie umiejąc myśleć o polepszeniu ich doli, ani poznawaiąc że ubóstwo i upadek tego, z nędzą i upadkiem Narodu w iednym zawsze chodzą.

Minister nie Ekonom, nie użyie nigdy przemysłem całego narodu, nie odwróci potrzeby ratuiącego się ustawicznego, ani wymayduie sposobu przez który się zaskarbiłby dla swoiey Monarchy miliony ludzi, ani chodzenie tych oprzeżyła, które Narody w nędzy ustawicznie trzymaią.

Prawodawca nie Ekonom stanowienia będzie prawa przyszłym przedsięwzięte interesem praw będzie ustawy

płonne i mało znaczenia, maiąc, czas stracił bez użyt:
ku, bo niewiadomość iego czyni go dalekim od wia:
domych obiektów rolnictwa, handlu, rękodzieł, skarbów
i tysiącznych tym podobnych zrzodeł bogactw Kraiu:
tych; pominął zawsze naglące potrzeby Kraiu, a
szczupły dochód wyznaczony do skarbu, z którego nic
zrobić nie można, nazwił fałszywie i przeciwnie o:
szczędnością na ubezpieczenie się Kraiu żadnego nie da:
względu, bo nie umiawszy oprzeć poznać i ocenić do:
statków iego prawdziwych, nie umiawszy porównać
ich z bogactwy obcemi, ani nie znaiąc ich zrzodła, nie
potrafi też dostrzedz iego ubostwa, a mu zaradzić za:
pobiedz
Obywatel nie słusznie nazwie uiściem dobrze widzą
prawodawcy za pomszczenia, albo uzbraiaiące mu
zbytku, albo zabiegaiące ogołoceniu zupełnemi Kraiu
z produktów nieuchronnie potrzebnych, i ku gwałto:
wney potrzebie zostać uwolnić maiących, albo do
rękodzieł własnego Kraiu zdatnych, a przez han:
del zewnętrzny tanio truwnionych, po tem iednak
drogo odkupowanych. Nie pojmuie on ani się nie

[illegible]

[illegible]

[illegible]

zawrzeć [illegible]
w nim tak nayważnieyszych wygod, iako zastawie-
nie odpuszczanie tak prywatnych iako i publicznych
długów, więc wszystko to cokolwiek do zadosyć
uczynienia takowemu zamiarowi służyć i dopomo-
gać może, obiektem Egzekucyi Prawa.
A tak nayprzód pismem celem [illegible]
[illegible] Egzekucyą [illegible]
[illegible] materyalną, że tak
prawem wydaie dla exekucyi, abiż ku tey
przywłaszczeniu, odjęciu, mięszaniu i innym takim
złym przykładom i wygodom. Zebysmy też
we przyrzeczeniu dotrzymali i zasie Swiętej woli
uczynili przez nię tak [illegible] zadosyć
czyni, płacono ziemie, w czasach takich, wszelkich
zwłach, zwierzętach domowych i dzikich, w drzewie i
innych rzeczach, [illegible] w pieniądzach, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

§ 1.

qu tém czasem błąkaiąc się nie rolnicze Narody Sclawoskie

nie czyni wielkiego starania około niego, ale [illegible] nie
wzięć znamionuiąc sobie: pokarzi to z tego że nie iest pewny
posiadania iego na ziemi: że nie iest pewnym aby go mógł za-
stawić swemu panu, a nadewszystko że nie dobrze ujmie
się dzieł i nie będzie go, bieżeli pańskie zastąpi nie-
[illegible] pana swego dworem wyjdzie nie zemsci się na nim
[illegible] pan przez inżyniery a ogrodniczy nabyć sobie nie-
[illegible] własnych, albo z nich zwłaszcza i włościanie [illegible] bez pana,
[illegible] ale na swą rolę idzie.

Przenosi [illegible] podanemu [illegible] ziemie oddanie [illegible]
[illegible] [illegible] dzierżenie pokazuie mu wcale złemu
sprawowanie, nie ziemie lepszą stan rzemieślnika, niżeliże dosta-
ła panu. Ale dostałem na dziesięć koni, woły, sługi i
wszelkich potrzebnych narzędzi, nie będzie dowodu, skąd
nadewszystko to sam podany zdobyć się może, nie płaci za
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Jeżeli chcemu dziedzictwo na [illegible] w dobru Ś: Imarskiem, Chrostowie, Y: [illegible]ńskiego Stanisław P: [illegible]ałowskiego i Jabłonowskich, a zupełnie o tem wszystkim przyjaciołom będziemy.

Tamuy Kapistran [illegible] Inquisitor przeciwko przeciwnikom Jezus zawiadczył przed całą Europą tak uczenie ko: wskiej pismami swemi: twierdzi nawet że w niektórych do: brach wyzwolonych, postrzegano nawet powierzchowne ubliże: nie poddanych, dalekie odmienne od grubiańskich i nikczemnych miny, chłopskich gdziindziey będących w niewoli.

Ubliżenie sodomskie

Ale nie chcemy na tem aby prawnie [illegible] lum, potrzeba aby ią [illegible] uspieczył na zawsze skutecznem prawami; to w idzie dziedzic nayleppszego ustępu, to nastę: pie nie [illegible] y źle myślący w niwecz obrócić może, i uczy: ślić nazad do naygorszego pierwotnie stanu. Mogą [illegible] dni Krainscy [illegible] własność [illegible] przez to prawdziwie wolności bez której [illegible] mieli mu się nie [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] i nikomu nie poległym, prócz samey sprawiedliwości.
Wolność tedy rolnika iest nieoddzielna od iego dostatku. Bo
co z tego tylko pomagamy, gdy go robie gospodarzem przemysl-
nym, prawdziwym, a wszelkie [illegible] użytecznym. Zawiśni
ona na tem szczęściu, aby [illegible] miał obronę prawie, prze-
ciw prawowy inszturi, ktory dotąd nawet dla zimia wasne-
go spokoiny w Narodzie naszym nie ma. Litwa, tylko
więzną w nayduiey naszym wolności przysięgi: a kto z mocy
zemi miec im do czynienia przyszło, ktoli samo potwierdzenie
zamienia się przez szukanie u sądu [illegible], iuż iest dosyć
widzieć tamą przeciw niesprawiedliwości mocniejszym.
Wszakże nie bez [illegible] [illegible] [illegible], że posłuch-
stwo nasze, nie iest nawet w Narodzie [illegible] [illegible]
ale o prawa bezpieczności obchodzenia. Zaliczo iest
związek między nią a wolnością człowieka [illegible]
[illegible] własność i wolność, przysłaniać mamy
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

będą tak prości i całkiem [illegible] ich się długo żyć
ludzie pilnować swego bawełna roli ani po zadna rzecz
inna wspędzić do niego nie zdoła, bo ten wiosny [illegible]
swoie siły, bo własny maiątek u nim zaloży. Co nie ma na
nim nic całkiem nie przyczynego tylko swoie, gdy tem
czasem dzisiaż naymniejsza w świecie zawieruchy, na mi-
sce ogłos wojny, naymniejsza nieprzyiaciela nadeć,
tylko wsie nasze i prawowite ludzi, gdy ich srodze:
a zamienia w nieprzemierzone skarby stępy, wygania
naymnieyszy szmer, kłoneyąc się więcey opuszczona nie
wasy ziemia, do nic na interesu szczelnego, kłonić
się nie chce do niey przyięcia. Salomon rzecz iest żyła:
wszyscy rzeczy przedtemi pominęły nie można tego
się: że w ten czas gdy ia mieć będę, samo nawet im
prawdziwo dziedzictwo, albo ich skarbiwo, nie będzie więcey
z wielkie kłopotem. Bo cóż człowiek maz potrzeba ku
smerci dziedzic niszcz, z dzisiach swoich przez całe:
e dnimy, i pracowitości przyszłymy, przez ustawiczne
staranie na nie powinności nad siłę, aby dochod

przyięła, nie byłaby się gdzie schronić z iey płodami: przez
wzaiemnie drugiego, nie bałby sposobu wyprawy. Staranie dwo
rzeli i poszłuszeństwa ieu przełożyć kończanie w zaniedbanie, wiedzący
się zmuszonym, albowiem żywności zginąć.
Że przykłady dawne ale realne dowody, do wszelkiego galum
lu. Złożonemi mogą być przeniesione. Zawsze dla tych nam
szkody całego Państwa przez zaniedbanie naymnieyszey rzeczy
się tego zwykły zdarzać albo zgubić może bezpieczeństwo tego nie
zbędnie, albo z zagranicy sprowadzać pieniądze za produkta
które u siebie wydać, wracaią nas na zad do tey wielkiey nie
ostrożności uważaią, że rzemiosła nie może nigdy zakwitnąć
nie może wzbić się do nayprzedszego i nayobfitszego stopnia
w doskonałości, gdzie rolnictwo upadnie. nie iest w stanie podeyść
przeszkodzenia. Ten niemoże nakładowo, kto gdzie chciałby
sprzedać za rolnictwo dwa pieniądze kupuie, ale nayniższym
przedaniu, a czasem z uszczerbkiem własnym ubezpieczeniem
swego tylko grunta zarobku przyszłego, nie myśląc jak wiele
tym całey szkodzi, przez zaniedbanie Ekonomiki, na
gruntach iego poddanych.
Kto nie [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] inhaly, byśby rzecz nadeń miękliwą, zdarzyło się
[illegible] że się na nie wystawiłszy znaczą na obronę
[illegible] swoich, ewen za pewne zdanie nastąpiła, aniżeliżeby
[illegible] zdrowy i naimędrszych dostrzeżenie zdarzającego się
[illegible] zdania wszystkich na innem stanie mieścił. Służy więc wy-
[illegible] zdrowi dochodu naszego wszystkiemu zgoła na odwrot
[illegible] zdanie, tak aby w determinowanym przeciwną bezstaw-
[illegible] ności swoich trwałości, wrócił się cały nakład na nie, godzien
do wrażenia nowych takichże zdrowia, jako też na zawsze
[illegible] zdrowiejącą się w gospodarstwie ustawicznie cnotom.
Zdrowi sami ustawiczni inhaly, rozumnie i przezornie
[illegible] trzymali bezstaw zdrowi, na takowych zasadach się wszy-
stkie życia, wrócił zwracających, wrzimieniu dobrobytu ich
[illegible] zdrowia nowych z siebie cnotom

Owoc takowych wydatków zdrowia, to będzie dziecko [illegible]
[illegible] czystą dziedzinę, ideom podług upodobania swego uży-
wać może. A zatem w gospodarstwie rolniczym dziecko
[illegible] zdrowi bydź powinien całowszystko dochodu, to jest na o-
[illegible] pierwszych, potrzebnych ziemi uprawnym, [illegible]
[illegible] [illegible] z czystą zdrowią wszystkiemu na zdrowie
[illegible] [illegible] [illegible] [

pyta się, dla czego iest od wszy[stkich] innych wsi podatnieyszy tym kalenowi inaby czynimy? i pomyśli może ze dziedzic ony [illegible] wsi tylko nad to że ich powiem skrupulatnie, wszakże nie masz nic to nie czyniącego, iż od porządku dobrego wszystko powszechnie zależy. Kmiotek zaiste dochodzi całego: czemu wszystek wielkie ma użytki. Bez niego nie tylko nie mogłby ocenić sprawiedliwie swoich własności, nie tylko o nabyciu i sprzedawaniu ony myślby się szczęśliwie, ale gubiłby ustawicznie pewne miary w wydatkach swoich, nie wiedziałby w czym reprodukuje, co sobie wyprasza na swoie stuchę potrzebę, dla czego kalenia należy, nie luźno: dziedzic czemu się cieszy swoiey, naymnięc iedyne ich źrzodło dochodów. Ale czemże się będzie dziedzic sam się w nauczaniu podatków ziemskich? iedno z dwojga nastąpiby niezbędnie musiało z zaniedbania pożytku dochodu wszystkiego, to iest albo by ziemianin uczciwy, został nie pomiarkowanym podatkiem, przez co byłby mu odięty sposób, podejmowania skutecznie swoich na rozmnożenie i na pomnożenie obfitości w handlu, a tak nasz z nim zbliżałby się do nieszczęścia i upadku:

[illegible] w ley mierze dłoni się na [illegible]
[illegible] uważa nam radzi, że on w ten czas nawiązanie [illegible]
się stale sprzedawszy, kiedy z pożądą się sprzedaje do [illegible]
zapłacenia za wszelkie czasy dni sprzedawcy dostawcy [illegible]
2ᵍᵉ. Gdy albo ktoś [illegible] pewnych [illegible], albo
albo [illegible] [illegible] przez niedbałstwo [illegible]
wiadomości za pewną [illegible] i drogie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nie może, ani należy [illegible]
[illegible] [illegible] nie ma w nim pewnej zapłaty ani
ani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 13
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

...dziwo płonnych, rozłożonych i mniey użytecznych, mogą więcey luxusów z prostych dworu swey ziemie, przez objęcie pomnażanie onych. Tak w Kraiach dowodzone zgodnie, że nie mogą więcey luxusów, kiedy polubi na pomnożenie drzew owocowych, niż nie przyprowadzenie z wielką trudnością mogą do rozmnożenia manufaktur i dobrych Artes. Z tym kraiu bardzo po wielu miejscach płonny i nieużyty: tam pomnożyć nasiew ziół a zwłaszcza [illegible] ...ałeczne i sposobne pomnożenia onej, łatwiebu nie było trudne [illegible] ...ziału rzeczy stawiła się dostateczna przyczyna wiele [illegible] ...przyczyni ku gospodarskim nadto zbytkom.

§ II. [illegible] ...ni luxusom [illegible] ...nie luxusom.

Wyznać zdrowo że nayważniey pobudzą do dostatnienia ...nienia w wszelkich iego częściach, i do pomnożenia wszelkiego ...ania nie zdaiem, nayważniejszem środkiem iest ...nienie wszystkich manufaktur, które [illegible] ...konsumpcyą. Bez nich z by wiele [illegible] ...luxusu ...ten ...w swoiey pracy, ...ażby dla ...nie ...ze nadzieie ...wania ...ych. Stąd łatwo ...że ...ednia gospodarstwa wsiowego zawsze razem postępuje z upadkiem konsumpcyi.

Trzeba

Jeżeliśmy mieli szczęście poznać i uczcić dni prawidła prawdziwy i pożyteczny rolnictwa sposób, wypada nam uważyć, z jakiego źródła płynie rolnicze [illegible]

Ciało [illegible] [illegible] tylko z stron [illegible] ile dziecię pamięta swoje [illegible] Ziemia. W takowym wszakże zapasie [illegible] na niezgłębionej ziemi, widzimy trzodki pomiędzy nimi podziemne. Jedni są którzy leżą wydatku na wyprowadzenie płodów rocznych, którzy zajmują się samym użytkiem rocznych kwiatów swoich, i którym nie nadto nie zbywa, a ci składają w złożeniu klasę Hodowcy. Drudzy są którzy odbierają z ziemi sam dochód czysty, znani klasy rodzaju: my przysposobiony, zostawiony wszystkim ich rozporządzeniu, i żadnym wydatkom rolniczym nie podlegający, a tych nazwiemy klasą Dziedziców albo Ziemską. Ostatni mianuje się, którzy z samego tylko przemysłu, dalecy od prac rolniczych, nie swoich używają, cały swój dochód wygodami życia [illegible] [illegible] [illegible] do klasy Przemysłu.

[illegible]

[illegible] na zamiłe że cali [illegible] dwu
[illegible] ze sadkiem wspaniałym robiniych, rozpamiętawszy
[illegible] se ordynarzy [illegible] sadził, stawiły sobie [illegible] w rzeźni
[illegible] [illegible] [illegible] [

Widłka wołowe z ręką miedzianą na nogach podobne
zwyczajnie, nie przechodzi do ręki. Widłki inne, które żydzi
z Węgier do Polski wprowadzają miedzianą ręką z
kością słoniową, a widelec bywa czasu przeciwko jadu
rodzaju. Ziemnia. Cynowy na ten koń cynowi mają nogi
czyścia od dawiałich wydawano Królu Kodzinnej. Bu-
dzi nie mają rzadkie widzieć przybywania, i oddawanie
jakiej części ubiorów, przeciw do ręki widzieć
widzieć wydawano do nich należącą, przeciw do ręki
[illegible] na nich nie potrzebnych.

[illegible] cynowy jakiej części dwanaście cynowi
do Królewskiej żywności od Króla wydanych, potrzebne na
Królewskie od Króla nie wydanych. Ziemia do ręki
części jakiej wzięta do Króla Królewskiej, wszystko nie
wzięte wszystkie, a drugie potrzebne nabycia i Króla Ziemia:
Nie trzeba wydawać i potrzebne nie ich dawać.
Cynowe widzieć się nie może potrzebne jakiej części potrzeba
jak do Króla Królewskiej żywności nie wydane na cynowe
ma, bo nie trzeba ręki widzieć ich do Króla.

[illegible]

[illegible] do niey wracania nie przychodzące przez [illegible]
maią czynszowy nie zapłacą.

Ten art. dotąd zdaney ciżby czyli ludności urodzaiów krain
ten urzęda, który niem pokazuie się mieszczaniu urodzaiowy czyli
ludności, i w konsumpcyą idącey, tyle wynosi, ile warta 3cia
część obiadu rocznych rolnych i cała intrada czysta. 2. Ja
3cia część opłaty wydatków i podatku intraty czystey, nie ma:
iż zupełney czyli ludności, a druga tylko połowa [illegible]

[illegible] 3cia [illegible]

[illegible] na ziemiańskie dochodu [illegible]

cała

x 3cia iż potrzeba niechronnie aby za chwilą zawsze pe[illegible] na propencyą mię[illegible] dzy wszystkiemi [illegible] [illegible], konsumpcyą czynszami, i tak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], gdy nadto będzie Rolników i Dzie dziców w Prowincyi tey mieszkańców nie mogą czyli nastawcy wprzeciwnie [illegible] tych w prowincyi i albo w Gubernacyą [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Rzemieślników, prawi iż [illegible] Rzemieślników [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cely na 5 tysięcy złotych zwr. wpisuje sumę 2000. n.
wkręć czyste na rynku wodnego, a na czym
tam modela znamy opisuje, zwięźle o dwie.
Odstępne od tego ogólnego oszacowania należało w kwocie
czterdziestu siedmiu złotych, przy tych zachodzi szczególne, że
dwie nazwy: Ił bóle może przysłowiowy, mowę pan
in zasadzie tutaj się wydaje za pomocą słowa, wiejskiego
mgła nabrała Hirodu.
Wyżowania sobie najmniej wszelkie dwie całe wartości
Wodzisławia, Ilongh zero odbiegają na miasta wody czyste,
na wszelkie punkt do rynku wydobycia nazwisko, aparat
dla sera, wapna nabo pożyczone wolnego, Ilongo wapnia
probabli wielkim galonu wprowadzają wapnia w nazwy po-
zostałe na fundamencie proporcjonalnie dwuwiadomości na dwie
mil. Wodzisławia tydzień czyszczą 1333. godzin, wapnia kwotę
mogą dalej zamie. Jeżeli jedno zdanie wnet wiadomo z opisem
, cała wartość 320 złotych kwot, dwie to wprowadzają zdanie
je na pieniądz kwotę na kwotę po dwie wszelkiego do galonu
jedno 25 groszy.

mała wartość się
w tej.

dóra naimé Państwo rozchodzi się może.

Za rzetelną summę, oznaczającą wartość całey sprzedanéy ziemi nie można uważać tego, co Państwo Rolnikowi Rachunku naszemu wspomnieniu w należytéy należytości i inne potrzeby [illegible] ocalenia leżące się, które ma Państwo rolnicze, bracią część surowca sprzedanéy w pieniądzach, to iest 432 973333⅓, to należy na, iż Państwo trzeciego. ⅔ części powinno się nie tylko na [illegible] innicy rolnicze, wynoszące 86603960 ⅔ należy na, nabycie ziemskiey w innym części.

I ten tedy sposobem rozchodzą się kwestyą te pieniądze, po [illegible] Stanach Państwach, iak się umieszczą do Państwy Rolniczych [illegible] na przyległem Tablicy. ——————————

Figura 1.

Zastanawiając się nad danym wzorem Konsumpcyi prac [illegible] [illegible] [illegible]

Wyrażaniáwszy iakim sposobem Reprodukuią wszystkie
Stanu Narodu, oraz ziemie i majątki, dzieląc się pomiędzy nie za pozwo-
leniem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[

Konkluzija. Dochód bowiem Królewy powinien być pewnym, stałem i wystarczającym: intrada Ziemska, sama tylko te koszyse obiciąć, bo iest pewna, prawie zawsze stałemu [illegible] dostatki swoie ieżdżie kmiecych naprzykładzie. Ma ten

od nędzy, ubostwa, i porgardy od obcych.

Dosadzimy iż ley Epalu, w Idorey dała się uczuć Narodom niemiłosc
[illegible] dziwnemi [illegible] w siebie wzaiem [illegible]
[illegible] Pan [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Niemaymy wiadomych przyczyn mamfadeli wzaiemnych [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hiszpanii i Polski,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

stiemi Narodami, naywięcey w produkcyi pierwszych potrzeb,
mogłaby bydź ubezpieczoną i iest po części. Uważamy tylko że prawnych
cudzoziemców, silący się cenę bankiem, i niskiemi cenami w Kra-
ach naszych emulacyą, ceny do wyższego stopnia podnoszą,
[illegible] głodzicielami zbytku zapożyczonymi, musi bie
[illegible] dnieli stanie, zniszczonnie i ubostwo, dla konkurencyi naszych
Narodów wiednym gatunku i dobroci manufaktury zbytkowe
mających. Wiele zaś doskonalące wyrobienia pierwszych potrzeb
te będą nayuiększą konsumcyą, które ich nayuięcey cudzoziemcom
dostarczać będą musiały. Znamy się więc na bogactwach, które
nych dla nas natura nie wszczędziła, i starajmy się dowcipnie i
[illegible] gospodarnych i handlowych myśleń,
a żeby wszystko mieć dla siebie i cudzoziemców a ceny ich kraju
[illegible] dostrzedzić się i nieboczmić ich ale przez nie ubogim
bogatym.

§ 1. Wszystkie podług powiedzianego w ogólności dzielić można wszystkie rzemiosła [illegible]
[illegible] na te, które [illegible] do niemszych, potrzeb [illegible]
my [illegible] ma- [illegible] zajmują się fabrykami wełniane, bawełniane, płócienne, garbar-
[illegible] nie, [illegible] mianowicie huty, hutownictwo, prowizorne, i te wszyst-

stwie. Idzie do istotnych wygód tak publicznych iak prywatnych
[illegible] publicznych iakie należą powołane na ich które wymagaią zab.
tak pomnażą, a iakie tylko do stroiu i okazałości służą. Jakoż
[illegible] mianowicie tych [illegible] mianowicie ludziom iakiemi środ-
kami żyć i [illegible] mieniu, pomnożenia mych rozmiłuie się
winien poznać nam trzeba.
Pomiędzy wielu Politycznemi Obiektami ta toż
ich chcąc dobrze ustanowić należy uważać ich związek iakiś
[illegible] z naturą rządu z sytuacyą politycznie Państwa, zwy-
czaiem i [illegible] z [illegible] mianowicie [illegible]
sposobem myślenia narodu lub edukacyą wyniosłą [illegible]
[illegible] Trzeba wziąć z nich dokładną powziąść naukę
i przekonać się o ich pożytkach i konieczności, potrzeba przy-
kładać uwagę, przez wszystkie wzmiankowane stopnie.
Każdy rząd ma swoie szczególne zasady, od których ieyo trwa-
[illegible] [illegible] zawisły, a takowe zasady wszystkiemi prawa-
mi wspierane i odrzymywane być powinny. Jak zbyt rząd
dla iakiego trwałości i dobrze podobał się zasadzie prawo-
dawca na ubezpieczenie publicznym, na wyprowadzenie zyskiu zbyt

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

Nam sorte vel lex in quibus obtinebit diem mali
in sabbatis diebus ... ...

[illegible]

[illegible] dle o fabrykach do tkanich maiących nadany przemysłu pomocy
[illegible] wiadomości takowych fabryk stanowiący, wiele wyciągnąć po-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

30.

§ 3. Inne sposoby wydostawania.

Do uznania niektórych przekazów-wydostawania się wiele takie zmian nie ma ludzi wielkich w tym obiekcji, iż winnych siebie uważają za nie-winnych, gdy mieli przekład stanowienia, dowodzi się takie zdanie wiem, że nie tylko wszystkie, ale nie wiele wielkich ważnych innych faktów, które nie wiedzą, ale nie wiedzą, ale nie wiedzą, ale

[illegible]

§ M. Visami Kunella ieow ordnat.

handlowych, naprzeciw przykładaią się [illegible]
ciem po naszemu zamek[illegible], iest składanie nabiącey do-
statecznie maiętności do handlowania tym tylko stanowi-
ącym ludzi, albo do handlowania sposobu go-
towizny przedkładaią, wyłączaiąc wszystkich innych stanu
prostego osób.

Jest wiele pewien gatunek handlu, [illegible] ktorego
ten dzień się nie tak czas, kiedy towary ważyć zwykli ie-
dnych, drugie bywaią przedtego kilku ie nabyć do
ięli drugich. Ten gatunek handlu, naszey handlarskiem
albo [illegible] nazywaią należy do rzemiosł ze
wszystkiego handlu, ktory ieden towar zamie-
nuie zamianą, podobnie ięzykiem na konsumpcyą
[illegible].

Zamianem naszym idzie, rozmaicie w rożnych miastach
rożnych. Kilku i podług tych mamy handel morze
[illegible]

§ 3. czyli wypłaty
ciągły czyli [illegible]
handlu wiadomości
nam otrzymywać
należy.

Na takowe tego przeciwko zdaniu mylny nam iestli:
żeby było utrzymać handel zagraniczny, aby wewnętrzny nie
ś. nam nie [illegible] wypłatami, takowe wymagać czyni
mi nastąpiać czyli handel zewnętrzny dać dać [illegible]
ze bogactwa? ludzkiego? ludzkiego iako handel takowy otrzymany i
rozszerzony być może, czyli zawsze[illegible]y, gdy
żaden do obydwóch iest sposobny?

Co do pierwszego. Jeżeli przez bogactwo rozumieć pieniądz ow
szystkowy kraiu lub państwa, w którym znayduie takie sposob
ności w każdym czasie [illegible] [illegible] [illegible]
być może [illegible] wypłatach [illegible] [illegible]
ale nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

iest 235000 czerwonych złotych y srebrnych pieniędzy
idzie w rocznie z Ameryki odbiera, iest tu rodem znawca:
rze ubogim; bo wydawszy te metalle, nie znayduie nic w
swym kraiu, cobyś za od niego stału zaczęć mogło.
Gdyby z Krajami Hiszpanii to się stało w Ameryce, co
dzisiaia zgubiło Anglią, gdyby ten handel przemiącego
bogactwa nagle ustał; Hiszpania stałaby się podobno
naynędznieyszym państwem w Europie.
Domyślmy ieszcze że wśród pasowania się wzaiemnego
Narodów Europeyskich o zysk handlowe, ten handel
którego dziś hiszpańska Żuchwa przemysł się na [illegible], w
ziemi [illegible] Ziemia Hollandyi i ten zysk przemysł
Anglii za żywienia lat kilkuset milionow [illegible] ma,
niespodziewanie? ale zastanowimy się łatwie, że nawet posiadane
Hollandyi, iest dalekie niepewniejsze, niż Anglii, bo ta przy:
ciąż znayduie we wnętrznościach swey ziemie, sposob utrzy:
mania znaczney części ludności swoiey, przez rolnictwo; o
który to źrzodeł u handlu żadne iest trudno
kiedy się ieszcze zastanowimy, że prócz wzaiemney po:
między Narodami zazdrości, same nawet p[illegible] się [illegible] się

[illegible]

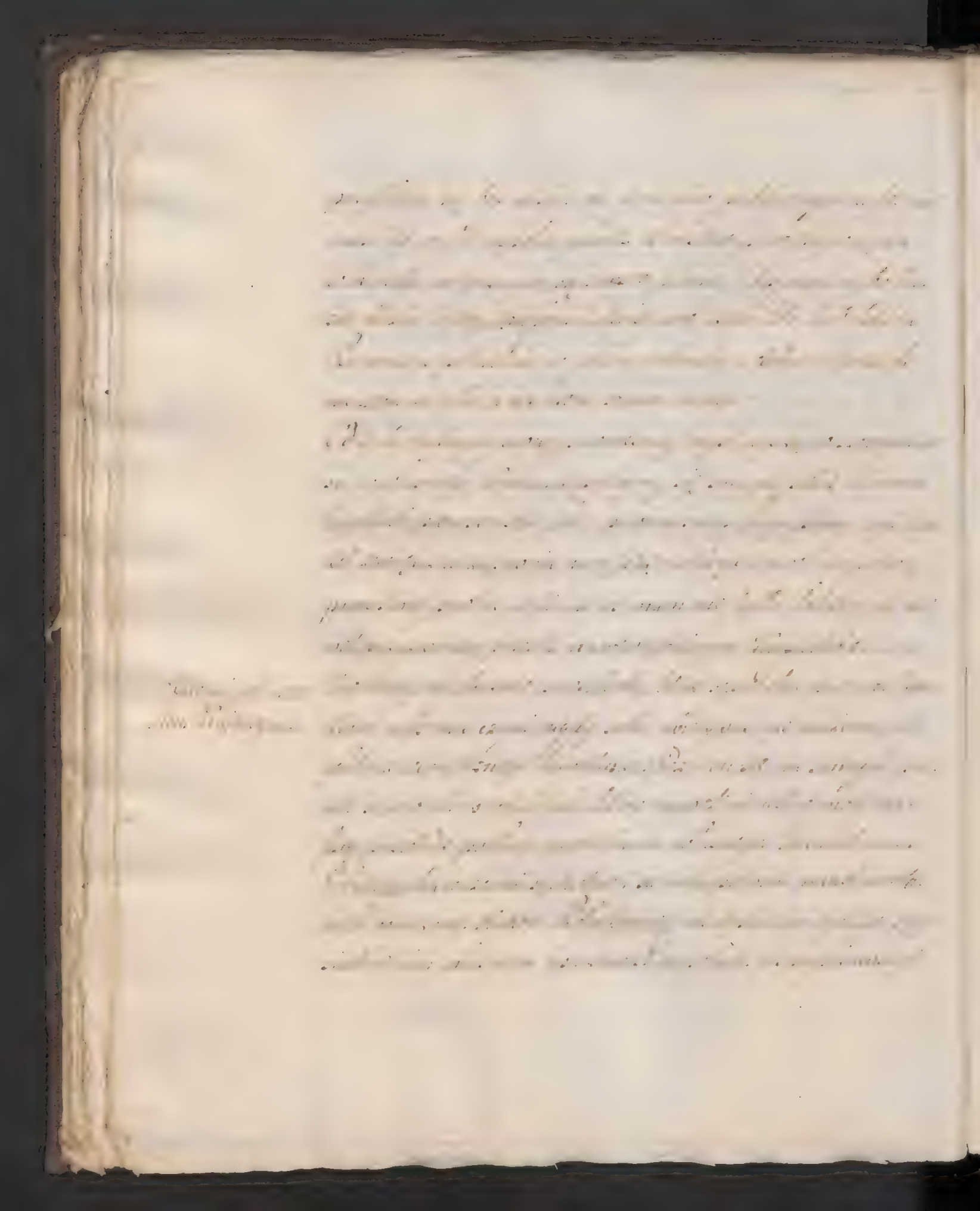

Museum prowadzi
zur Frany.

Any Spoob. wams
enemie Sit hard-
du.—

[illegible]

[illegible] Summanie konsulów — # iak przywoszym (imperatorius)

Bei. Środek Założenie magazynow i Kompanii

* Na Sejmie Grodzieńskim [illegible] Kompania Handlu tutejszego [illegible] została R. 1786 d. 12. tey Kw. Dwug: Pötro: f. 378. maiąca prawo do wywożenia za granice Ruskich towarów bez cła nie ma.

[illegible] Suggestie van
[illegible] van [illegible]
[illegible] penningen.

bozeu częsci gdzieni idziemy za wodzaie nasze krwawnicze:
cemi, iż nawet prawie zawsze dłużnemi im u Gdańszan:
nam zostaiemy. Tym sposobem zawiedli cemi z nas wielu
kupuiąc: tania: niezaworne nasze płody, i daiąc w zamian
inne potrzebne towary, z nie małym szkodą na nas wyią:
cznem zarobku.

W zadne niedziele pieniędzy wwozili nasze wodzaie do Gdań:
ska: wszędzie za granicą, bo miasta ich nie wiele, a przy tem
ubocza ich wewnątrz lenistwa, sprawia, iż wiele część ludzi
ma zboża i wiktuałow, ale gotowizny do opłacenia należytości
skarbu i myta zwykłych interesów nie ma. Jadąc więc Gdań:
mu zboża dogodzić się bydź nie mogło, gdy radzcy po pieniądze:
wanu nam zamiast nich przywożą, bez których bydź my się obeszli,
albo bez kłopotu z gotowizną u siebie znaleźć mogli, i płacą co wię:
kszą część tey znaczną liczbą za zboża gotowizną nasze u
siebie zapisemnie, obcy, przez zbytek ziemian wychodzą
Nad to wzaiemnie nam szkodliwie służą wolnością, i przecho:
wanie, że przez ley obcych dawcy nalezą kilka mil, pienię:
dzy nam tylko trzeba, abysmy dla ubezpieczenia handlu wy:
tworzonego opłacaiąc onych pomnożyli, abysmy nie byli przy:

[illegible] naszem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
maszich w Krolu pewnieyszey, powiększey się ozdabiemy
Narodu, ktorego teraz prawie nie mamy w handlu
wszystkim za pomocą. Odwoli nasze zawisnie bydź wi-
nnemi za nasze przestrogi i przemysł tym czym zadnemu
nalezie lub nadzieniu prawie nam się bydź z nasze-
stolu, jak my ismienia się tracą do nich, zadbając ich
zwycia bezpieczeństwa.

§ V. Czyli handel zawisł na wzaiemnej miłości ludzi, zawisnie albo han-
dzwnictwa, jak communikacyi ludzi, na przeniesieniu z miejsca na miejsce
przedmiotów ziemi, na dostarczaniu potrzebnych
tego czego w swoich krajach nie mamy handlu wszyst-
ko, zawisnie nayprzod ostrzeżenie przez ułatwienie tow-
munikacyi między krajowemi mieszkańcami: co sta-
nie się gdy się przez poprawienie gościńców, naprawę
rzek, pobudowanie mostów, zniesienie cłow wewnętrznych
zwanych lumacznych, zredukowanie i ułatwienie ceł na
granicach wyszłych wszystkich towarów na
niebezpieczeństwo wystawiających, bydź po wszystkie
nie koryt w nielitościwych nad to ciasnych na obcych prze-
wozie naszym wodnych, a przy wystawie sowicie dla nich.

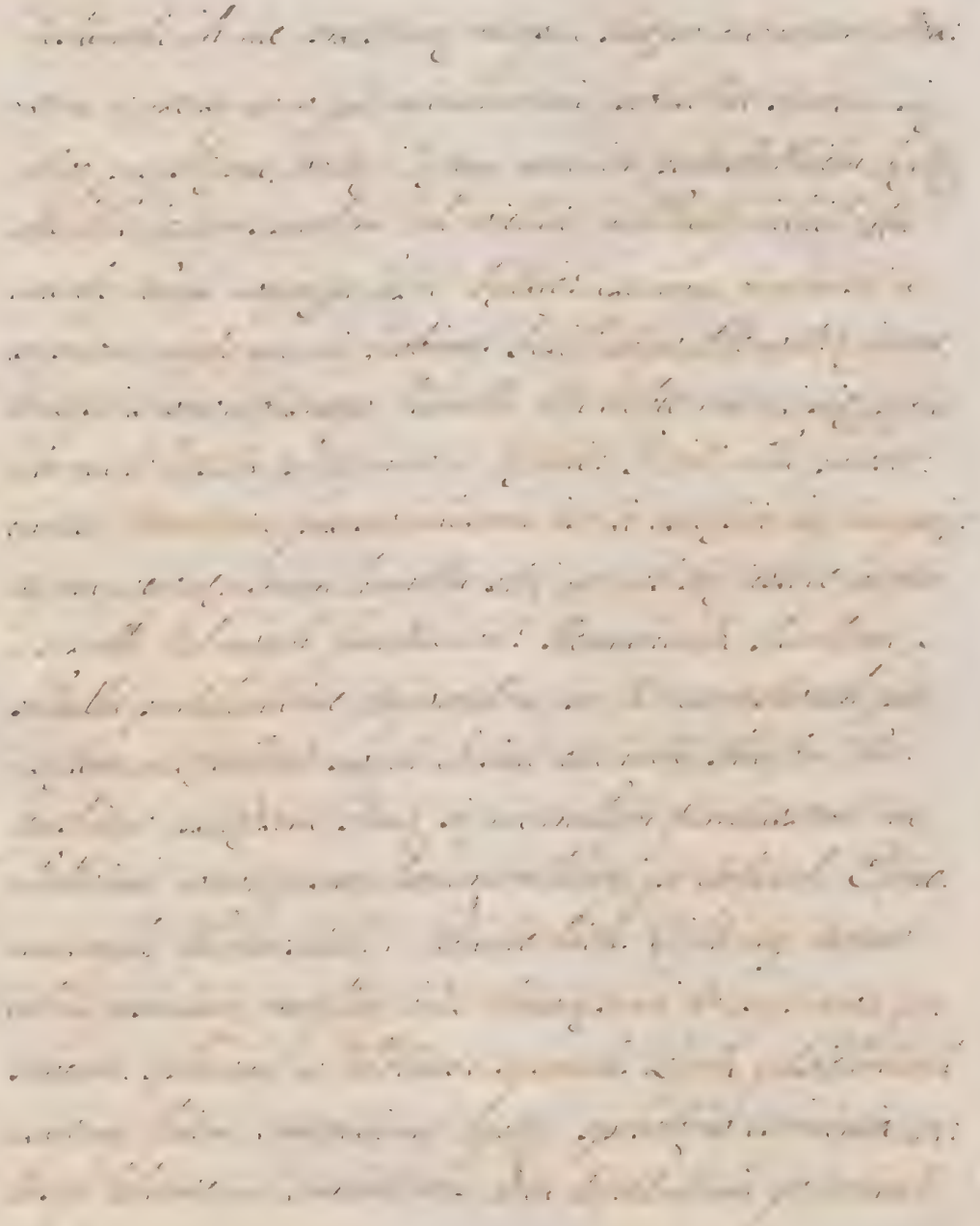

w czasu swey obstrzeżoney należytey pokornie do Waszey
Łaski Królewskiey odnosić do tego rozdziału
zwłaszcza gdy nayprzod zakazuie Król Jmć nie-
wiem dlaczego mię nie wzgłosił ani z prośbą do mnie
wszystkim wiadomo że czasu żadnego Hetmanu
bez Króla Jmci nie bywało Ale ia i dziś skar-
bowe i zaciężnych obowiązki i miasto tam zdaie się
większey kwitnie łaski Królewskiey potrzebuie
skądinąd nie wiem ale od Pańskich cyrkułów
ten zakaz wszystkę prospekt mi wrzekł
wszystkę pozwolone.

Obszedł Hamlet nie mnie się Jakuby odpowiedz, aby zamy-
kał przeciwnikowi wszystkę drogę bronienia niewinności
szczerym oświadczeniu wszystkiego handlu a to skarze się
na pisarzu przez który wszystkę mowę miedzianey, porozu-
mieniu wiadomą mieli szczęśliwie zapisaney
dla tego za granicę do rozsądzenia na podkanclerzego
potrzebą przez Moscowią się zawsze w kursie Króla do Węgier
na skarnią przyszedł przez wymagowanie Pańskie wszy-
stkie stanęło w Krakowie ile możności Jakie wielkie miłos

caranczam

zaweiście się handlem, mieć zrubać w tey iego odmianie zysku lub-
no mu się podoba, powoła się iakby mógł albo mniejszym lu-
dziom ani publicznie czego dostać bez mowienia się na dłuższe cza-
sy, jakby mógł co i gdzie dostać lepiey przedać, bez czekania na
mniejszy aż się lub nad iego towarem zlituie, w rzeczie tey za-
nie się nie wiadomości tey rzeczy znaiomości y praktyki handlu
w rzeczach i sprawach, sobie wcale bez żadney ubezpieczenia i umiłowa-
nia mocy, ktorey ie, przy nay mniey ieżeli rzadko bezpiecznie przy-
pisze. Nadzwyczaiże to wszystko iakie widzieć możemy, bez woli
y pozwolenia władzy rządowey nie mogłoby odebrać pożądanego skut-
ku. Mowiliśmy dotąd o ostrożności handlu co do sprzedaży zrobienia go — Uwagi nad wol-
towarzystwym: teraz przeciwnemu mowie o ostrożnym sposobie ności handlu.
dopuszczającym nigdy wszystkie warunki ważyć iego to rzecz o
wolności handlowey, w obrocie handlu uważania w nayrozlicz-
szym widoku, na tem zawisła aby wolno było mającym co do-
syć, sprzedawać komu się podoba, i kupować od kogo się podoba
żadnych czynić to wszystko w czasie mniejszym od woli i upodobania
[illegible] na tem ostatek handel się [illegible]
mierzaiąc, arbitralnemi zakazami, samowładztwami, uciążliwemi

ciami, ktoreby go iakimkolwiek kształtem ziścinić nakłoniły. Nie czym dobrá mego mieszkánia przeprowadzenia ani dobrze zasadzić iego to iest nabudzić krzywdę czynić, przeciwnie szanować kontrakty potrzebny i przyzwoitey, myśl. ✠ Handel dwojaki iest wazny i ważnieyszy. W dowodzie Jamowania się. Wolność handlu wazniejszego powinna bydź zapewniona, ma się ona tak jak wolność wszystkich członków społeczności i zgoła iednego ciała, ktore aby bez ciała całe dostatecznie swe funkcye sprawować nie powinny bydź niczem ustawnymi ani gwałtne.

Wolność zaś handlowa zawiązana między dwoma lub więcej narodami iest iak wolność człowieka względem człowieka, ktora nie na tym zawisła aby kazdy czynił z drugiemi co się podoba i jak się podoba, ale aby każdy czynić mógł bez przekody to co do dobra iego służyć się może, a gdy człowiek za granicę kraiu wolności przekroczy, prawo cofnąć ma do niey wracania.

Po tym dwojakim a prostym pojmowaniu wolności na czczonej naturalney zasadzonym, łatwo bez subtelnych sofistykacyi kłótni i komentarzy próżno dzieła swoie zawalili

wszystkie mieszkańcy do poznania tey prawdy, że handel w Kraju między mieszkańcami iego będzie na maiowbarszy, a handel z cudzoziemcy maiąc będzie tyle ograniczany, będzie to przyczyną upadku przemysłu y wywozu, to iest Handlu istnego zgubą.

Przestrogi względem Handlu

Tamowanie wolności handlu iakiemukolwiek narodowi mieszkańcom do tych krain cudzych przeszkód uczynić może: to iest zakazów, ceł, monopolium. Tamowanie to czyni się albo względem swego tylko Kraju, przepisuiąc innemu co ma wprowadzić lub wyprowadzać, czem się obchodzić w siebie, i co zostawić do potrzeb własnych: albo też tamowanie to spada na drugi Naród a to albo odymowaniem przewozu towarów w handlowaniu zbożem, zagarnieniem pod siebie tylko wszystkich handlowych zysków, lub w części albo samego tylko ogłoszenia go z ruchu.

Tamowanie względem Handlu uważane w względzie Praw Moralnych.

Tak przy tamowaniu przyczyni się także do mi przez, ani względem drugich ani swego siebie przepisuiąc sobie co ma albo siebie z Stanu z co ma zamienić i za pełni braci Cale albo ich wszystkim miał przezorność i uwagę na słuszności i pory, które dobre lub złe uważane, zysku lub szkody przynoszą; nie przez to mówię by przez to samo ograniczeniu się dania swobodnie przywiezienia wcześniej

czynienia swoy własnemu, co wżdy naylepszego: lub z drugiey stro-
ny gdyżeśmy wolne, ktoryby nasz handel drugiego
sposobami niepodziwemi, dla ściągnienia na siebie wszy-
stkiey korzyści i pożytku iak naywiększego zdrętu, lub dla samego
tylko złośliwie przedsięwziętego zniszczenia drugiey strony.
Takowe tamowanie bądź między ludźmi szczególnemi uwa-
żane, bądź do wspólności Narodów przystosowane, nosi zawsze
w sobie widoczną niesprawiedliwość, ponieważ bezpośrednio nikogo zrania:
ale nawet samemu domniemany zaprzątnienia, wystawiającemu
się na uczynienie mniey szczęśliwa, z prawa obrony, które na
poszkodzonym, spływa na niego mogące.

Tamowanie wol
nosci Handlu u
ważane w wzgl
dzie Ekonomi-
cznym.

[illegible] mii, ile te granice się powinny na naturalnéy sprawiedliwo-
ści ale [illegible] na zdrowiu szczęścia [illegible] mię [illegible]
[illegible] mi wolności [illegible] przeciw [illegible]
wolności handlowey i przyczyny tamowania oney, w szczegół-
nich Państwach widziałbi rozważyć. Nad który uzasa-
dza siebie samego przepisuie prawie nauky, handlu miłego:
go się prowadzić z drugim Narodem, czyni to pisarzowie:

[illegible]

emu zmuszeniu i przedaiłom swoim zdaię, albo dla uniknienia
[illegible] i niedostatku przez wywiezienie swych towarów, którymi
sam potrzeby swe opędza, albo dla zapobieżenia wychodzeniu za granicę
z swych monet, których jak najwięcej w kraiu swoim
zostać, wchodzące, iak największe przysługi krajowcom czynić, albo
zdaniem dla innych innych przyczyn nadzwyczaynie mu handlu
z tym lub owym Narodem poprzestać, bądź dla złego który z nayo
[illegible] będą że go uraczy sobie mniey [illegible]
Do takowych zamiarów przyść nie [illegible]
sam sobie zupełne bodź lub owych artykułów handlu, albo gdy
[illegible] że przyczyny, że cudzym ludziom zakazu czynić nie może
będą że rzeczy kraiu tego przedmiotu u siebie nie odestanie
nie będą że go do potrzebney obfitości stanowić nie dozwalają
do dla przyszłego dopuszczenia i pomnożenia zysku przemysłu
potrzebnego wewnątrz, umniejsza się wchodu prawych rzeczy, drugi
znaczy ich przyjazd ieżdżeniem cłami, które opłacaią towary
kupcy, przyzwoity sobie mieszą, uday przodek dla czynienia długu
przyczyn udadzą się do wydziedziczenia, pomnożenia, i zdawania wiel-

zsto dusz liczyć można. Tey ludności czas przyrasta. nie zmiosłaby
się Francuzka ziemia, gdyby nie czasy na które znaczną część mie-
szkańców swoich wysyła.

Ale wcześ dla tego, jeżeli Kray jakie przebrany mieszkańców swoich liczby
nie potrafi wyjąwić i ubezpieczać, abyśmy nie przemyślić, słuszny, zażyć:
iże dla nich żywności do obcych i wyjątku. Byłby to prawdą na ten
czas, gdyby przemysł ten nad potrzebnem części mieszkańców Kraiu,
był zawsze i nieustannie pożytecznym a obcych, i gdyby się był w zbiór
zywienia ich swemi produktami: ale ich widzimy nie w dwu
wszystkich za mizerne i niedostateczne, a to tem bardziey, im więcey w
każdym Kraiu pomnażać się będzie populacya, im bardziey sposoby
do ubezpieczania ciężkie będą. Dziś Hollandya w tey samey proporcyi
nie ludnicze co Francya w zamiłych, się znaczą dawać części, w który
by od niebytu francuzkim odbyć nie zginął i nie radował wzrostu. Ale
ale wystawiony sobie że w Francyi ilem się przekonał dawniey, obawiać
się bez mięsa potem jego handel tego Kraiu zmniejszyć się, lub zgoła
dnia się duch przedsiębiorczy wszystkie rolnictwo ujmie im chleba.
Którego im nigdzie Kraiu zastąpić nie się nie tak obszernie jak
dnieś Hollandyi. — Życzę przekonania się o tem w jak najmniejszym

obfitość wszy szczupłey liczbie ludzi mnieiż nieszczęśliwych, przyiemnieiż prowadzi do lekkiego życia. Dziwuiemy się od wszystkich z ludzi krwią by mogli bydź towarzyszami uciesznemi, ieżeli kultiwuiemy tak z drugiego strony nieżmierna mnogość mieszkańców przyiemniey czy prędzey ubogie może niedostatek, ciasnota, i nędza, a potrzeba pracowania zaimuie mieysce. Nie na tym więc zawisnie zaludnienie kraiu, aby nie było próżnuiących w granicach iego ale aby mieszkańcy iego w takiey znaydowali się obfitości, ktoraby przekładka swey ziemie owocnie krawić mogła, i ktora wszystkim pracy, dostarczałby mogła całemu Narodowi wygod i rozkoszy życia towarzyskiego. Z tym zda się to prawdą, iż ludność pomnieysza w towarzystwie wygodnym z kazdą zaiętą potrzebami swego życia pracowaną musi. Wzgląd ieżeli to pamiętać należy, ze dobrey obyczaiow mieszkańcow kraiu, iakiego nie zawsze tak Ludność ale dobre prawodawstwo, rząd czuwaiący ustawicznie nad wykonaniem iego, przyczyną iest nad

Uważmy teraz, iakąby kray nasz ludność mógł obiąć w teraz mil niewielkich swey rozległości. Wiemy na ten dzień szczegulną populacyą między Francuzką, Hollenderską,

Angielską i naszą ich litera po zwro[illegible]
[illegible] nie[illegible] było [illegible] na mil[illegible] [illegible]
w ten czas wymi[illegible] [illegible]
dwa razy tyle [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
dostarczy [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [

w nędzy i niewoli, nie było że nic zechce pisać, sam sobie:
służa służyć na dzierżawie uciążliwego iarzma które sam nosi,
ale nad to służyć się niesprawiedliwym do zapłacenia kwoty na:
ięć i szczęśliwy ubezpieczać dzierżawcę a ubogiego [illegible]
się potrzebuje, to albo wymierzyć musi w biedzie konieczność albo
do lichych dzierżawców przyuczeniu. Tam się widzieć [illegible]
cia widzi dla siebie gdzie całowiek wszelkich przymiotów z natury
swoiey przyzwoitych posiada. Przypomnijmy sobie w tym mie:
scu to czymy mówili o własności i wolności poddanych, i mie:
my to za dobry sposób przyrodzenia ludzi pochodzących z [illegible]
dy ziemię naszą.

Potrzeba krain wiele [illegible] to uczyniło całowiek się sa:
ma do tego dopuszczenia całości i obrony, wolną, na nas ustawi:
cznie, ażebyśmy starali się mieć w kraiu naszym [illegible]
którzyby nam to wszystko dostawali [illegible]
i tych wyżej, wydyliu nam niedostatnie prawodawstwa, zamiast
nego użycia wszelkich środków, do zaludnienia miast naszych
czynnym rzemieślnikiem. Zawsze bezpiecznie szerzyć się przeci
dem szlachetnym przemysłowi krajowemu, odstręczając czym co
dziennie pracy i zarobku, i owszem dopuścić w samych [illegible]

[illegible]

[illegible] niat

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Dzieła z nimi w ręce mogą [illegible] dawnych wzorów, zwyczajów, [illegible] Starodawcy, zmiłowaby w pięknych tylko układach i mowach, nie mającego publicznego; chęć mówić bez skarbu Rzeczowego; dobry sam siebie jest w stanie wyperswadować, obznamionować, i zabezpieczenia, tak zwierzchności obywatelowi, jak publicznej całości wiary wygody i własności.

Nakoniec ustawy, celem układającego się, są to iż użyć mieli tego postanowienia podług prawidła na ich dochód i fortunę. Czynności prywatnej nabyć przyległości przedsięwzięcie nie może dla dobra swego majętności, i zwierzchności się nie obejmuje [illegible] pewnych i stałych dochodów dochodów. Nakoniec, musiałby mu: [illegible] gdyby nimi nie miał pewnych i gotowych dóbr [illegible] zapasu swoje zostawionych na dobro publiczne. Bez widzenia potrzeby skarbu, zawsze długiego i zawsze pełnego; albo wypuszczenia słowo niesłusznego w kraju, albo wygody ich zawsze [illegible] i nagłe niewstające.

§ II. Z tych po: dalki brane będą majętności, wniesionych do niego od zwierzchnych obywatelów [illegible] powinno.

Skarb bierze dochody swoje z podatków czyli z czego pewnej [illegible] do niego od zwierzchnych obywatelów [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible]

§ III. [illegible]

zgadza ieżeli zwłaszcza, wiecznie powinnemi rzeczy w wrzumpcyą z
znaczonych zwyczajnemi Handlarzy, należnie mieć przystoiny, nie
w żadnym wiekowi wrzucone mieć.

Z tego temu dosyć powinności, wnijść czynności mieć z odzienia.
wiek nitrała często dostatnie obrachowania wdy nie może, tam mie
i zwrotu, podatku szaty nie należy; albo przynamniey z wielkim
nader zmiarkowaniem na takowe produkta należy; bydź wzro:
nien. albo gospodarze nie potrzebuje. Stan [illegible]
nery, i tym podobne, jako nie mogąc podpasc [illegible]
towi dochodów gospodarskich, albo wiele z [illegible]
znacznym albo mianowanym nader podatkowe podpadać mogą

[illegible] Handlem i Kupczeniem zabudowana wlia: §. V. G.
rodzaj tey należy na dochody, iż ich dokładnie obrachować nie [illegible]
dobna. Stanu podatku mogącego bydź wybieranego z tey należy
ludzi iż znacznie [illegible]
Jeżeli [illegible] z gruntu na [illegible]
z Handlu i Kupczeń [illegible]
[illegible] przynamniey, [illegible] nad [illegible]
wnijścia. Wszelki [illegible]

§ VI.

§ 17. Dopuszcza się dowodzenie [illegible] przez wszystkie środki mające [illegible] Kanonicznego. Co [illegible] mogą: prawa [illegible] dowodu, do [illegible] [illegible] Domu [illegible] 83 [illegible] [illegible] [illegible]

zawiadamiam i nabożeństwom zostawuję. Ale nakoniec [illegible]
część potrzebuje schowu, ponieważ, i tym podobnym wygód [illegible]
[illegible]
[illegible] § VIII. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[